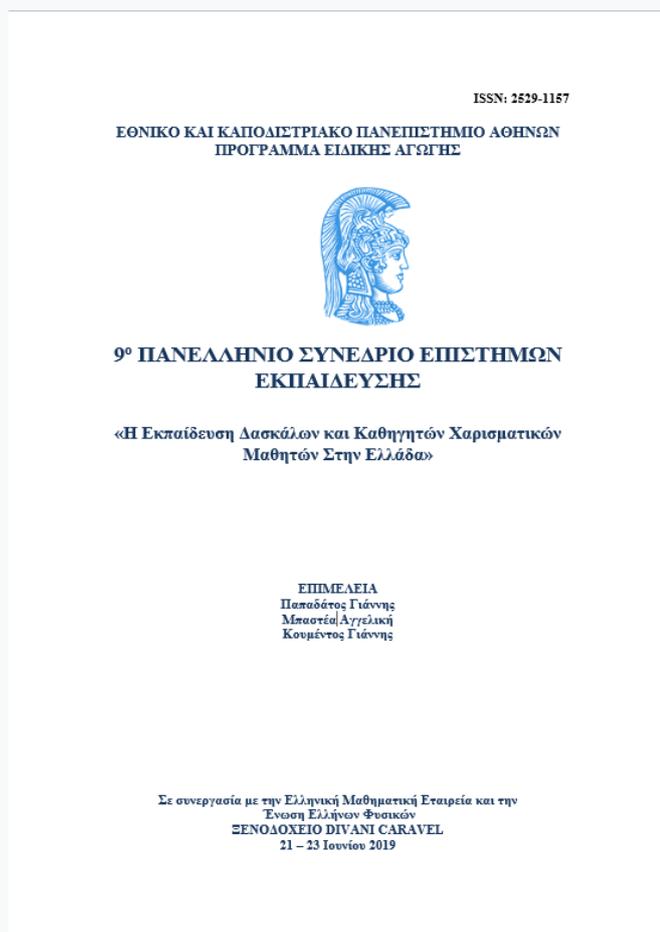


Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 9 (2019)

9ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ



Το νομοθετικό πλαίσιο ψυχοκοινωνικής υποστήριξης μαθητών/τριών στην Ελλάδα και οι αναφορές στα χαρισματικά παιδιά

Ειρήνη Παπαρρίζου, Σωτηρία Καρολίδου

doi: [10.12681/edusc.3159](https://doi.org/10.12681/edusc.3159)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαρρίζου Ε., & Καρολίδου Σ. (2020). Το νομοθετικό πλαίσιο ψυχοκοινωνικής υποστήριξης μαθητών/τριών στην Ελλάδα και οι αναφορές στα χαρισματικά παιδιά. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 9, 611–620. <https://doi.org/10.12681/edusc.3159>

Το νομοθετικό πλαίσιο ψυχοκοινωνικής υποστήριξης μαθητών/τριών στην Ελλάδα και οι αναφορές στα χαρισματικά παιδιά

Ειρήνη Παπαρρίζου και Σωτηρία Καρολίδου
Μ.Α. Δασκάλα-Νηπιαγωγός και Υπ.Δρ., Μ.Α., Μ.Sc. Φιλολόγος-Θεολόγος
epararizou@gmail.com και karolidou.sot@gmail.com

Περίληψη

Οι οργανωμένες ενέργειες συναισθηματικής φροντίδας, συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας, που υλοποιούνται από δομές με καταρτισμένο προσωπικό και αποβλέπουν στην προαγωγή της ψυχικής υγείας του ατόμου, ώστε να διατηρείται η κοινωνική ένταξή του και να διασφαλίζεται η καλύτερη ποιότητα ζωής, συστήνουν το περιεχόμενο της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι, προσεγγίζοντας το πλαίσιο της εν λόγω υποστήριξης των μαθητών/τριών στην ελληνική εκπαίδευση, μέσω της νομοθεσίας, επιπλέον, να διαφανεί η απουσία ξεκάθαρων αναφορών και ρυθμίσεων σχετικών με τα χαρισματικά παιδιά. Μικρό δείγμα αναφοράς, στο πλαίσιο της διερεύνησης ευρημάτων που στηρίζουν το θέμα αυτό, αποτελούν τα Αναθεωρημένα Συντάγματα των ετών 1975, 1986, 2001 και 2008, ο Νόμος 3699/2008, καθώς και οι πρόσφατες σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις στον Νόμο 4547/2018 και στην Υπουργική Απόφαση 5614/2018. Με δεδομένο ότι αναγνωρίζεται η ανάγκη πρόνοιας για όλους/ες ανεξαιρέτως τους/τις μαθητές/τριες, το ζητούμενο είναι η ανασκόπηση της νομοθεσίας να αποτελέσει το εφαλτήριο αλλαγών ή μεταρρυθμίσεων για μια εκπαίδευση προσαρμοσμένη στην κάλυψη των αναγκών τους.

Λέξεις-κλειδιά: Ψυχοκοινωνική υποστήριξη; νομοθετικό πλαίσιο; χαρισματικά παιδιά

Abstract

The organized activities of emotional care, counseling and psychotherapy, which are implemented by well-trained staff and aim at promoting one's mental health in order to maintain social inclusion and ensure a better quality of life, consist the content of the psychosocial support. The purpose of this report is to approximate the context of such support for Greek students in Greek education through legislation, furthermore to show off the absence of clear references and settings, as it concerns the gifted children. A small reference sample in the context of investigating findings which support this issue, are the Revised Constitutions of 1975, 1986, 2001 and 2008, Law 3699/2008, as well as recent related legislation in Law 4547/2018 and in Ministerial Decision 5614/2018. Given that there is a need to provide care for all students without exceptions, the review of legislation is to be the starting point for changes or reforms for an education tailored to meet their needs.

Keywords: Psychosocial support; legislative framework; gifted children

Εισαγωγή

Επιχειρώντας να προσεγγίσει κανείς τον όρο της «ψυχοκοινωνικής υποστήριξης», θα μπορούσε να ισχυρισθεί ότι πρόκειται για ενέργειες από φορείς και δομές με καταρτισμένο προσωπικό, που αποβλέπουν στην προαγωγή της ψυχικής υγείας του ατόμου, ώστε να διατηρείται η κοινωνική του ένταξη και να διασφαλίζεται η καλύτερη ποιότητα ζωής του (Nelson & Quick, 1991). Μεταξύ άλλων, οι ενέργειες αυτές επικεντρώνονται στην αντιμετώπιση θεμάτων, όπως τα συμπτώματα ψυχολογικών δυσκολιών (κατάθλιψη, άγχος, φοβίες), οι διατροφικές διαταραχές (ψυχογενής ανορεξία, ψυχογενής βουλιμία), η εφηβεία, οι σχέσεις, τα προβλήματα σωματικής υγείας (χρόνια νόσος, κινητική αναπηρία), η κοινωνική περιθωριοποίηση/αποκλεισμός και η διασύνδεση με φορείς ψυχικής υγείας για εξειδικευμένες καταστάσεις (Boyce, 1985). Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευτικοί και η εκπαίδευση γενικότερα, επιφορτίζονται με έναν επιπρόσθετο ρόλο, που δεν εξαντλείται, αποκλειστικά, στη μεταφορά γνώσεων, αγνοώντας την ψυχοκοινωνική και ενταξιακή διάσταση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Κολιάδης, 2005). Αυτό

καταδεικνύεται και από την πληθώρα εκπαιδευτικών νομοθετημάτων και δομών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, που αντανakλούν την ανάγκη μιας νέας θεώρησης, ψυχοκοινωνικά ευαίσθητοποιημένης και μιας εκπαίδευσης που χρειάζεται να ιδωθεί μέσα από το σχεσιοδυναμικό τρίπτυχο κράτος – εκπαίδευση – κοινωνία (Παπαδάκης, 2003).

Η εργασία, λοιπόν, επικεντρώνεται στο νομοθετικό πλαίσιο των δομών και φορέων ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, που διέπει την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα, στο πώς έχει εξελιχθεί από το 1982 έως σήμερα, καθώς επίσης και στο αν υπάρχουν σχετικές αναφορές και πρωτοβουλίες για τα χαρισματικά παιδιά. Τα Αναθεωρημένα Συντάγματα του 1975 και του 1986 αναφέρουν ότι: «*Πάντες οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, καθ' όλας τα βαθμίδας αυτής, εις τα κρατικά εκπαιδευτήρια. Το Κράτος ενισχύει τους διακρινόμενους, ως και τους δεομένους αρωγής ή ειδικής προστασίας σπουδαστάς, αναλόγως προς τας ικανότητάς αυτών.*» (φ.111 και 23, άρ.16, παρ.4). Ανάλογη διατύπωση υπάρχει στα Αναθεωρημένα Συντάγματα του 2001 και του 2008 (φ.85 και 120, αρ.16, παρ.4). Τα συνταγματικά αυτά άρθρα δηλώνουν την ανάγκη να λαμβάνει η εκπαίδευση υπόψη τα ιδιαίτερα γνωστικά, ψυχοκοινωνικά και συναισθηματικά χαρακτηριστικά όλων ανεξαιρέτως των μαθητών/τριών, με έμφαση στη μέγιστη δυνατή προσωπική ανάπτυξη, τη συναισθηματική υγεία και ασφάλειά τους (Χατζηγεωργίου, 1999).

Σχολικοί Σύμβουλοι

Ο θεσμός των Σχολικών Συμβούλων στη Δημοτική, τη Μέση Γενική και τη Μέση Τεχνική-Επαγγελματική Εκπαίδευση συστήνεται με τον Νόμο (Ν.) 1304/1982 καταργώντας τις θέσεις των Επιθεωρητών. Βάσει του νόμου αυτού, «*Έργο του Σχολικού Συμβούλου είναι η επιστημονική - παιδαγωγική καθοδήγηση και η συμμετοχή στην αξιολόγηση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, καθώς και η ενθάρρυνση κάθε προσπάθειας για επιστημονική έρευνα στον χώρο της εκπαίδευσης.*» (άρ.1, παρ.1). Συγκεκριμένα, οι Σχολικοί Σύμβουλοι συνεργάζονται με το διδακτικό προσωπικό, εκτός από τον σχεδιασμό της σχολικής εργασίας, επιπρόσθετα, για την αντιμετώπιση προβλημάτων αγωγής, ενώ προωθούνται επιμορφωτικές δράσεις προκειμένου να ενδυναμωθούν στην πρόληψη και αντιμετώπιση ζητημάτων που άπτονται του ρόλου τους (άρ.1, παρ.2α, 2β, 2δ). Σημαντική είναι, επίσης, η εξωστρέφεια του ρόλου τους, αφού προϋποθέτει συνεργασία με Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων, Μαθητικά Συμβούλια, αλλά και φορείς της τοπικής και ευρύτερης αυτοδιοίκησης (άρ.1, παρ.2ε, 2η).

Παράλληλα, σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση (Υ.Α.) 1340/2002, διαπιστώνεται ότι το έργο των Σχολικών Συμβούλων προσανατολίζεται στη διαχείριση παιδαγωγικών ζητημάτων και διοικητικών θεμάτων, σχετικών με τον ρόλο των εκπαιδευτικών και τις ανάγκες της σχολικής κοινότητας (κεφ.Β', άρ.8, παρ.1α-ε). Συνοψίζοντας, αν και ο ρόλος των Σχολικών Συμβούλων πλαισιώνεται για πρώτη φορά με παιδαγωγικά και διοικητικά καθήκοντα, (Παπαβασιλείου, 2008), διαπιστώνεται μέριμνα για ψυχοκοινωνική στήριξη των σχολικών μονάδων, αλλά όχι για «χαρισματικά» παιδιά.

Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων (Σ.Σ.Ν.)

Ο Ν.1894/1990 θεσμοθέτησε τη συγκρότηση και λειτουργία των Σ.Σ.Ν., για την προαγωγή των προγραμμάτων αγωγής υγείας των μαθητών (άρ.2, παρ.1). Επιπλέον, αναφέρεται στην παράγραφο 2 του νόμου αυτού η στελέχωση συγκεκριμένου Σ.Σ.Ν με εξειδικευμένο προσωπικό (ψυχολόγοι, γιατρός, κοινωνικός λειτουργός). Στον ίδιο νόμο, σε σημείο μη σχετιζόμενο με τους Σ.Σ.Ν., αναφέρεται η ίδρυση Ειδικών Αθλητικών Τάξεων στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, για την «*απελευθέρωση των ιδιαίτερων κλίσεων των μαθητών*».

Σαφέστερη εικόνα για το ψυχοκοινωνικό έργο των Σ.Σ.Ν. αποτυπώνεται στην υστερόχρονη Υ.Α.2315/2012, σύμφωνα με την οποία, οι Υπεύθυνοι των Σ.Σ.Ν. εστιάζουν στην ψυχοκοινωνική κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων, τον εντοπισμό, τη διάγνωση, τη βραχεία ψυχολογική παρέμβαση και παραπομπή μαθητών/τριών που χρήζουν ιδιαίτερης ψυχολογικής αντιμετώπισης (άρ.7, παρ.1). Ως πρωτοβουλία για την ποιοτική αναβάθμιση μιας σύγχρονης εκπαίδευσης, που «*απαντά*» στις αυξημένες προκλήσεις, η δομή αυτή διέθετε όλα τα εχέγγυα για τη βελτίωση του σχολικού περιβάλλοντος και της διαδικασίας μάθησης, καλύπτοντας ψυχοκοινωνικά ή μαθησιακά το σύνολο των μαθητών/τριών, στηρίζοντας την προσπάθεια κάθε εκπαιδευτικού και ανοίγοντας διάυλο επικοινωνίας με τους γονείς (Καρολίδου, 2015). Σημαντική

προτεραιότητα είναι η διαχείριση δυσλειτουργικών ζητημάτων της σχολικής κοινότητας και η ανάπτυξη θετικού ψυχολογικού κλίματος στον χώρο του σχολείου, για την καλλιέργεια του αναπτυξιακού και μαθησιακού δυναμικού των μαθητών/τριών σε μια κρίσιμη, για την ελληνική κοινωνία, συγκυρία (Σιμουλίδου, 2015).

Απευθυνόμενοι σε γονείς και οικογένειες μαθητών/τριών, οι Σ.Σ.Ν. παρέχουν συμβουλευτική, ασκούν προληπτικές παρεμβάσεις για την υποστήριξή τους και την κινητοποίηση κοινωνικών φορέων μέσω του σχολείου, ενώ επιδιώκουν την ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας σε ζητήματα αγωγής υγείας και ψυχικής υγείας μέσα από ομιλίες, συζητήσεις και άλλες δράσεις (ΦΕΚ 2315/2012, αρ. 93008/Γ7, άρ.7, παρ.2-5). Συμπερασματικά, λοιπόν, προκύπτει ότι οι Σ.Σ.Ν., αν και με τη λειτουργία τους αναδεικνύουν το σχολείο και τον/την εκπαιδευτικό ως συνδετικούς κρίκους μεταξύ οικογένειας και ευρύτερης κοινότητας, μολαταύτα, στη σχετική νομοθεσία δεν προβλέπεται κάποια ρύθμιση για την προώθηση μιας εκπαίδευσης προσαρμοσμένης στα δεδομένα των χαρισματικών παιδιών. Εξαίρεση, ως έναν βαθμό, αποτελεί η απόφαση για τις Ειδικές Αθλητικές Τάξεις, η οποία, όμως, δεν συνδέεται με τους Σ.Σ.Ν. και επισημαίνει την υποχρέωση της πολιτείας να καλλιεργήσει τις ιδιαίτερες κλίσεις των μαθητών/τριών μέσα από συγκεκριμένα αθλητικά προγράμματα.

Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.) - Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης Διάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Δ.Υ.)

Ορόσημο στο νομοθετικό πλαίσιο ψυχοκοινωνικής υποστήριξης αποτέλεσε ο Ν.2817/2000, υιοθετώντας μια προσέγγιση εκσυγχρονισμένη και εναρμονισμένη με την ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την εκπαίδευση μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα κοινά σχολεία (Λαμπροπούλου, Παντελιάδου & Μαρκάκης, 2005). Εισηγήαγε τον θεσμό των Κ.Δ.Α.Υ., των πρώτων διαγνωστικών κέντρων με αποστολή τη διάγνωση και ένταξη μαθητών/τριών σε δομές ειδικής εκπαίδευσης, την υποστήριξη εκπαιδευτικών στην επίλυση προβλημάτων, εξαιτίας δυσκολιών μάθησης και αποτέλεσε την πρώτη, θεσμικά, ενταξιακή και συμπεριληπτική απόπειρα, μέσω της συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τυπικών μαθητών/τριών (Λαμπροπούλου, Παντελιάδου & Μαρκάκης, 2005).

Ως άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αναφέρονται όσα αντιμετωπίζουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής λόγω σωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων ή έχουν ανάγκη από ειδική εκπαιδευτική προσέγγιση και φροντίδα για ορισμένη ή ολόκληρη περίοδο της σχολικής ζωής (Ν.2817/2000, άρ.1, παρ.1-3). Ενδιαφέρον έχει να σχολιαστεί ότι με τον Ν.3194/2003 προστίθενται τα *«άτομα που έχουν ιδιαίτερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα»* (άρ.2, παρ.7α).

Επιδίωξη της ειδικής εκπαίδευσης είναι, σε ψυχοκοινωνικό επίπεδο, η ένταξη των παιδιών, σε επίπεδο σχολείου, αλλά και στο πλαίσιο της κοινότητας, ως ισότιμα μέλη, προκειμένου να έχουν μια «υγιή» πορεία ενσωμάτωσης (Ν.2817/2000, άρ.1, παρ.6).

Αργότερα, στον Ν.3699/2008 για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ), αποκτά ξεχωριστή βαρύτητα η αναφορά σε *«Μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι και οι μαθητές που έχουν μία ή περισσότερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα ανεπτυγμένα σε βαθμό που υπερβαίνει κατά πολύ τα προσδοκώμενα για την ηλικιακή τους ομάδα»*. Μάλιστα, συνεχίζει ότι *«ανατίθεται η ανάπτυξη προτύπων αξιολόγησης και ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους μαθητές αυτούς σε Σχολές ή Τμήματα Α.Ε.Ι.»* (άρ.3, παρ.3). Χρονικά, συντελείται μια βαθμιαία, αλλά αθροιστικά, ραγδαία αλλαγή του πλαισίου ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των μαθητών/τριών και της εκπαίδευσης. Η εν εξελίξει νομοθετική αναμόρφωση εστιάζει στις προοπτικές του σχολείου, τους θεσμούς και τις μεθόδους εκπαίδευσης, τους φορείς ψυχικής και κοινωνικο-συναισθηματικής υποστήριξης, συμπεριλαμβάνοντας, αναφορές για τα χαρισματικά παιδιά και την ανάγκη καθιέρωσης μιας εκπαίδευσης που σέβεται τις ανάγκες τους.

Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.)

Οι κυοφορούμενες εκπαιδευτικές αλλαγές, οδήγησαν στην αναπροσαρμογή του νομοθετικού «τοπίου» ψυχοκοινωνικής υποστήριξης με τον Ν.4547/2018 και την Υ.Α.5614/2018' η φιλοσοφία των Κ.Ε.Σ.Υ., ως

προς τη λειτουργία τους με τα σχολεία, συνοψίζεται στο περιεχόμενο των εννοιών διερεύνηση, αξιολόγηση, παρέμβαση, υποστήριξη, ενημέρωση. Για την εκπλήρωση της αποστολής τους τα Κ.Ε.Σ.Υ. εργάζονται σε πνεύμα διερεύνησης και αξιολόγησης εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών αναγκών, διενέργειας ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων και δράσεων επαγγελματικού προσανατολισμού, υποστήριξης του έργου των σχολικών μονάδων, επιμόρφωσης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της σχολικής κοινότητας (Ν.4547/2018, άρ.7, παρ.1 και Υ.Α.5614/2018, άρ.1, παρ.5). Οι ενέργειές τους διαπνέονται από τον σεβασμό στη διαφορετικότητα, ευθυγραμμιζόμενες με τις διεθνείς και οικουμενικές διακηρύξεις για τα δικαιώματα των ανθρώπων, του παιδιού και των ατόμων με αναπηρία (Υ.Α.5614/2018, άρ.11, παρ.1, εδάφ.α, β). Μέσα σε αυτήν την πραγματικότητα, οι σύγχρονοι εκπαιδευτικοί, έχοντας διακριτούς ρόλους, υπηρετούν μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της σχολικής κοινότητας κοινούς ανθρωπιστικούς, παιδαγωγικούς, ψυχοκοινωνικούς και ενταξιακούς σκοπούς.

Ανακεφαλαιώνοντας, παρότι γίνεται λόγος, αφενός για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση όλων ανεξαιρέτως, την ανάγκη συγκέντρωσης στοιχείων σχετικά με τις δυνατότητες, τις μαθησιακές δυσκολίες, τις κλίσεις των μαθητών/τριών (Υ.Α.5614/2018, άρ.1, παρ.2 και άρ.15, παρ.2β) και αφετέρου στήριξης των τελευταίων προς επίγνωση των ενδιαφερόντων, των ιδιαίτερων ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους ενόψει λήψης επαγγελματικών αποφάσεων (Υ.Α.5614/2018, άρ.7, παρ.4α και άρ.16, παρ.2θ, εδάφ.αα), εντούτοις αυτό δεν συνιστά σαφή αναφορά στα «χαρισματικά» παιδιά.

Επιτροπές Διαγνωστικής/Διεπιστημονικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Ε.Δ.Ε.Α.Υ.)

Οι Ε.Δ.Ε.Α.Υ. ως δομή Πρωτοβάθμιας/Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ψυχοκοινωνικά προσανατολισμένης που λειτουργεί μέχρι και σήμερα, καθιερώθηκαν με τον Ν.3699/2008 (άρ.4), συμπλήρωμα του οποίου ήταν ο Ν.4115/2013, η Υ.Α.315/2014, ο Ν.4547/2018 και η Υ.Α.5614/2018. Περιγράφονται ως πρωτοβάθμιοι διαγνωστικοί, αξιολογικοί και υποστηρικτικοί φορείς, που συστήνονται ενόψει ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών μαθητών/τριών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε σχολικές μονάδες γενικής εκπαίδευσης και εμβαθύνουν στην κοινωνική κάλυψη της οικογένειας (Ν.3699/2008, άρ.4, παρ.1α-β, 2γ, Ν.4115/2013, άρ.39, παρ.4, εδάφ.2γ και Υ.Α.315/2014, άρ.1, παρ.1 και άρ.3στ). Μεταξύ άλλων, ο ρόλος τους συνίσταται στην παραπομπή μαθητών/τριών προς τα αρμόδια ΚΕ.Δ.Δ.Υ. και Κ.Ε.Σ.Υ., όποτε κρίνεται αναγκαία η διαφοροδιάγνωσή τους (Ν.315/2014, άρ.8, παρ.1, Ν.4547/2018, άρ.10, παρ.8α και Υ.Α.5614/2018, άρ.3, παρ.3).

Συνάμα, οι Ε.Δ.Ε.Α.Υ. στρέφονται, στη διαμόρφωση ενός προγράμματος διαφοροποιημένης διδασκαλίας για μαθητές/τριες με διαπιστωμένη δυσκολία μάθησης ή και συμπεριφοράς, σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό της τάξης (Ν.3699/2008, άρ.4 παρ.2ε, εδάφ.ββ) και στην αξιολόγηση των εμποδίων εκπαίδευσης (Ν.3699/2008, άρ.4, παρ.2ε, εδάφ.αα). Ο/η ψυχολόγος και ο/η κοινωνικός/ή λειτουργός των Ε.Δ.Ε.Α.Υ. δύνανται να καλούνται στις σχολικές μονάδες για θέματα ένταξης μαθητών με αναπηρία στο γενικό σχολείο, αντιμετώπισης κρίσεων και σχολικής βίας, σχέσεων μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας, κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων των μαθητών και κοινωνικής υποστήριξης αυτών και των οικογενειών τους (Ν.3699/2008, άρ.4, παρ.2στ). Τονίζεται, ακόμη, η εφαρμογή προσαρμοσμένων εξατομικευμένων προγραμμάτων ψυχοπαιδαγωγικής και διδακτικής υποστήριξης για μαθητές/τριες με αναπηρία και ειδικές ανάγκες στα σχολεία ή κατ'οίκον, μέσω του εξατομικευμένου προγράμματος εκπαίδευσης (Ε.Π.Ε.) (Ν.3699/2008, άρ.4 παρ. 2ε, εδάφ.εε).

Επιγραμματικά, η μελέτη του πλαισίου των Ε.Δ.Ε.Α.Υ. δείχνει ότι η ένταση και έκταση των γνωστικών, ψυχικών, κοινωνικών και συναισθηματικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι μαθητές/τριες στο σχολικό και εξωσχολικό περιβάλλον, αποτελούν ύψιστη προτεραιότητα που προσεγγίζεται διεπιστημονικά. Οι σαφείς αναφορές στα χαρισματικά παιδιά δεν εμπίπτουν στις διατάξεις της παρούσας νομοθεσίας των Ε.Δ.Ε.Α.Υ., δεδομένου ότι οι όποιες αναφορές για αξιοποίηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, ένταξη των μαθητών/τριών και εφαρμογή εξατομικευμένων προγραμμάτων αφορούν στις περιπτώσεις εκείνες με δυσκολίες μάθησης/συμπεριφοράς, αναπηρία και ειδικές ανάγκες.

Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου (Σ.Ε.Ε.)

Ο Ν.4547/2018 και η Υ.Α.4299/2018 έφεραν στο προσκήνιο τους/τις Σ.Ε.Ε. Έργο τους είναι η επιστημονική ευθύνη, για θέματα του κλάδου και αφετέρου η παιδαγωγική ευθύνη μιας ενότητας σχολείων, σε ένα πλαίσιο προαγωγής των σκοπών της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υ.Α.4299, άρ.3, παρ.1).

Οι Σ.Ε.Ε. μελετούν τις ετήσιες εκθέσεις προγραμματισμού σχολείων και δομών υποστήριξης του εκπαιδευτικού έργου της οικείας περιοχής, σε μια απόπειρα να διαπιστώσουν τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και ανταλλάσσουν πληροφορίες, ώστε να είναι σε θέση να υποστηρίξουν αποτελεσματικά (Υ.Α.4299/2018, άρ.3, παρ.3, εδάφ.α,β). Θεμελιώδους αξίας είναι τόσο η οργάνωση ενημερωτικών επιμορφωτικών συναντήσεων για τους/τις εκπαιδευτικούς και η συνεργασία με άλλους φορείς εκπαίδευσης, όσο και η ανάδειξη νέων τρόπων αξιολόγησης και η υιοθέτηση μιας διαφοροποιημένης παιδαγωγικής με ενταξιακούς όρους (Υ.Α.4299/2018, άρ.3, παρ.3θ). Μέσα από τη μελέτη της παρούσας Υ.Α. γίνεται, επίσης, φανερό ότι οι Σ.Ε.Ε. επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες για την παροχή άμεσης επιστημονικής, συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής τόνωσης/κάλυψης σε μια πληθώρα ζητημάτων, ενισχύοντας επιστημονικά, συμβουλευτικά, ψυχοκοινωνικά τους/τις εκπαιδευτικούς, προσφέροντας ολιστικά μοντέλα λύσεων και αξιοποιώντας τη δικτύωση που έχουν στη διάθεσή τους με τους άλλους φορείς (Υ.Α.4299/2018, άρ.3, παρ.3, εδάφ.ζ, θ).

Συμπληρωματικά με τα ανωτέρω, για την εκπλήρωση της γνωστικής, παιδαγωγικής και ψυχοκοινωνικής τους αποστολής, οι Σ.Ε.Ε. κατευθύνουν σε προγράμματα αντισταθμιστικού χαρακτήρα (Ενισχυτική Διδασκαλία, Πρόσθετη Διδακτική Στήριξη), που υλοποιούνται στις σχολικές μονάδες (Υ.Α.4299/2018, άρ.3, παρ.3, εδάφ.ιζ). Με πρωτοβουλία των Συντονιστών/τριών, των εκπαιδευτικών, των γονέων ή των μαθητών/τριών, υλοποιούνται με τη συνεργασία των Κ.Ε.Σ.Υ. ή άλλων ψυχοκοινωνικών ή επιστημονικών ή τοπικών φορέων, επιμορφωτικές δράσεις, θεματικά σεμινάρια, ημερίδες, ενημερωτικές συναντήσεις γονέων πάνω σε ζητήματα αγωγής, μάθησης και συμπεριφοράς παιδιών και εφήβων (Υ.Α.4299/2018, άρ.3, παρ.3, εδάφ.ιστ, ιη).

Εν κατακλείδι, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι Σ.Ε.Ε. ενημερώνουν και παρακινούν τους/τις εκπαιδευτικούς να δράσουν ενταξιακά, ανταποκρινόμενοι/ες στο αίτημα για ένα μαθητοκεντρικό σχολείο. Ολοκληρώνοντας τη συζήτηση γύρω από τον ρόλο των Συντονιστών/τριών, εξάγεται το συμπέρασμα ότι είναι επιφορτισμένος με την αντιμετώπιση σύνθετων ψυχοκοινωνικών προκλήσεων, όπως η ισότιμη πρόσβαση, οι μαθησιακές δυσκολίες, η σχολική εγκατάλειψη, ο εκφοβισμός, ο επαγγελματικός προσανατολισμός, ο αποκλεισμός, οι διακρίσεις. Γίνεται σαφές ότι η σχετική νομοθεσία πυροδοτεί μια προσπάθεια ένταξης, συμπερίληψης και κάλυψης κάθε παιδιού και εφήβου/ης, με σεβασμό στα διαφορετικά χαρακτηριστικά του/της. Δεν εντοπίζεται, ωστόσο, η χρήση κάποιας ρητής αναφοράς στα χαρισματικά παιδιά.

Πρόγραμμα: «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ. (Μ.Ν.Α.Ε.)» και Θεσμός: «Ο Σύμβουλος-Καθηγητής»

Το πρόγραμμα «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ. (Μ.Ν.Α.Ε.)» καθιερώθηκε με τον Ν.4559/2018. Ξεκίνησε την εφαρμογή του στα ημερήσια και εσπερινά Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.) της χώρας και αφορά, εκτός των άλλων, στην καθιέρωση του θεσμού του «Συμβούλου Καθηγητή» και την ψυχική και κοινωνικο-συναισθηματική κάλυψη των μαθητών/τριών των συγκεκριμένων σχολείων (Ν.4559/2018, άρ.25, παρ.1). Λεπτομέρειες για το έργο του/της «Συμβούλου Καθηγητή/τριας» συναντά κανείς στην Υ.Α.5343/2018.

Πρόκειται για μια δράση που υλοποιείται με αποδέκτες όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες της Α΄ τάξης Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) της επικράτειας, με στόχευση τη συστηματική υποστήριξή τους στη σχολική ζωή και τη δημιουργία θετικού κλίματος στη σχολική κοινότητα (Υ.Α.5343/2018, άρ.1, παρ.1). Με τη συνδρομή Ψυχολόγου, οι εκπαιδευτικοί της εκάστοτε σχολικής μονάδας, εκπαιδεύονται σε τεχνικές συνέντευξης, ενεργητικής ακρόασης, βασικές αρχές επικοινωνίας και ομαδικής συνεργασίας προκειμένου να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους και ενημερώνουν σχετικά τον Σύλλογο Γονέων, καθώς και τα τμήματα της Α΄ τάξης (Υ.Α.5343/2018, άρ.2, παρ.2, 3).

Η φιλοσοφία του θεσμού είναι ότι κάθε μαθητής/τρια της Α΄ τάξης ανατίθεται σε έναν «Σύμβουλο-Καθηγητή» του σχολείου, πραγματοποιώντας ατομικές συναντήσεις 1-2 φορές τον μήνα σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο που εξασφαλίζει ιδιωτικότητα, με σκοπό την ενημέρωση για τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις των εφήβων, τη διαμεσολάβηση για την επίλυση προβλημάτων τους, πάντα εντός ορίων του παιδαγωγικού ρόλου του/της εκπαιδευτικού (Υ.Α.5343/2018, άρ.2, παρ.4). Βασικό καθήκον του

«Συμβούλου Καθηγητή» είναι η αποδοχή και στήριξη των νεοεισερχόμενων μαθητών/τριών, η εξοικείωσή τους στο σχολικό περιβάλλον με στόχο την ομαλή προσαρμογή τους, η επικοινωνία και συνεργασία εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών, η οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης, η βελτίωση του σχολικού κλίματος και ο εντοπισμός πιθανών αιτιών που ανακόπτουν τη γνωστική πρόοδο των εφήβων (Υ.Α.5343/2018, άρ.1, παρ.2).

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση του ρόλου του «Συμβούλου Καθηγητή», διαφαίνεται ότι ο θεσμός αυτός επιχειρεί να καταστήσει το σχολείο λιγότερο απρόσωπο απέναντι στους/στις μαθητές/τριες (Σιγανού & Νικολάου, 2017), σε μια προσπάθεια ενσωμάτωσης και προσαρμογής όλων στο σχολικό ή ευρύτερο περιβάλλον και λαμβάνει υπόψη τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά τους. Είναι η πρώτη φορά που αποδίδονται με τόση σαφήνεια στον ρόλο του/της εκπαιδευτικού ποιοτικά χαρακτηριστικά «Συμβούλου» και σχετίζονται με τον συμβουλευτικό του ρόλο, ωστόσο δεν διαφαίνεται ευκρινώς η πρόνοια για τα χαρισματικά παιδιά.

Συμπεράσματα

Κάνοντας μια ανασκόπηση στον ρόλο, τις αρμοδιότητες και το έργο των δομών και των φορέων ψυχοκοινωνικής υποστήριξης της σχολικής κοινότητας στην ελληνική πραγματικότητα, καταδεικνύεται ότι οι αναφορές στα χαρισματικά παιδιά δεν είναι σαφείς και ξεκάθαρες και πουθενά δεν κατονομάζονται. Παρόμοια συμπεράσματα προκύπτουν από τη μελέτη του Αναθεωρημένου Συντάγματος του 1975, αλλά και των μεταγενέστερων του 1986, του 2001 και του 2008, όπου ο συντάκτης των νομικών κειμένων χρησιμοποιεί τους όρους «διακρινόμενοι σπουδαστές» και «σπουδαστές, δεόμενοι αρωγής ή ειδικής προστασίας». Αναλύοντας περαιτέρω τους δύο όρους, αντιλαμβάνεται κανείς ότι, αν και απουσιάζουν οι ρητές αναφορές και συνταγματικές ρυθμίσεις σχετικά με τα χαρισματικά παιδιά, ωστόσο γίνεται αντιληπτό ότι η ελληνική πολιτεία αναγνωρίζει την ευθύνη της να μεριμνά εξίσου, τόσο για όσους/ες διακρίνονται όσο και για όσους/ες έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητές τους, παρέχοντας σε όλους/ες, ανεξαιρέτως, μία δωρεάν παιδεία, προσαρμοσμένη στα ιδιαίτερα γνωστικά ψυχοκοινωνικά και συναισθηματικά χαρακτηριστικά κάθε παιδιού και εφήβου/ης.

Η αποδελτίωση της σχετικής νομοθεσίας στην Ελλάδα για τις δομές και τους φορείς ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, όπως θεσμοθετούνται μεταξύ των ετών 1982-2018, επιβεβαιώνει ανάλογες τοποθετήσεις και εκφραστικές επιλογές του νομοθέτη. Πιο συγκεκριμένα, από τη μελέτη των φορέων των Σχολικών Συμβούλων, των Σ.Σ.Ν., των Κ.Δ.Α.Υ., των ΚΕ.Δ.Δ.Υ., των ΚΕ.Σ.Υ., των Ε.Δ.Ε.Α.Υ., των Σ.Ε.Ε. και του θεσμού του «Συμβούλου-Καθηγητή», κατανοεί κανείς ότι αποφεύγονται οι ευκρινείς αναφορές στη «χαρισματικότητα» των παιδιών. Αντ' αυτού γίνεται λόγος για την αναγκαιότητα «απελευθέρωσης και καλλιέργειας των ιδιαίτερων κλίσεων των μαθητών/τριών μέσα από συγκεκριμένα προγράμματα άθλησης». Ακόμη, ένα σημείο που αξίζει να επισημανθεί είναι η προσθήκη σχετικού εδαφίου που γίνεται με τον Ν.3194/2018, όπου «ειδικής μεταχείρισης μπορεί να τύχουν και άτομα με ιδιαίτερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα». Στο ίδιο μήκος κινείται και ο Ν.3699/2008, βάσει του οποίου «ως μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι και οι μαθητές που έχουν μία ή περισσότερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα ανεπτυγμένα σε βαθμό που υπερβαίνει κατά πολύ τα προσδοκώμενα για την ηλικιακή τους ομάδα» και η πολιτεία οφείλει να δρομολογεί την ανάπτυξη προτύπων σχετικών αξιολόγησης και ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Προσεγγίζοντας, αδρομερώς, το περιεχόμενο του νομοθετικού πλαισίου της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης μαθητών/τριών στην Ελλάδα και αναζητώντας, παράλληλα, τις αναφορές στα χαρισματικά παιδιά, διαπιστώνεται ότι γίνεται λόγος για την ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών. Η ελληνική πολιτεία υιοθετεί μια εκπαίδευση που λειτουργεί ενταξιακά, με όρους συμπερίληψης και αξιοποιεί πρακτικές προσαρμοσμένης διδασκαλίας, ώστε να ανταποκρίνεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όλων των μαθητών/τριών, χωρίς να υιοθετεί απαραίτητα τη χρήση του επιθέτου χαρισματικά, αλλά περιγράφοντας τα παιδιά αυτά ως διακρινόμενα ή με ιδιαίτερες κλίσεις ή με ιδιαίτερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα ή με μία ή περισσότερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα ανεπτυγμένα σε βαθμό που υπερβαίνει κατά πολύ τα προσδοκώμενα για την ηλικιακή τους ομάδα.

Το σχολικό περιβάλλον, τα προγράμματα, τα εγχειρίδια και οι εκπαιδευτικοί, λοιπόν, πρέπει να είναι για όλα τα παιδιά, ένα θετικό βίωμα και μια σχέση ζωής, που τα συγκινεί και τα συν-κινεί. Σε αυτήν την

κατεύθυνση χρειάζεται να στρέψει την προσοχή της η ελληνική πολιτεία, ώστε να χαράξει μια τέτοια εκπαιδευτική πολιτική που να προάγει την ψυχική υγεία κάθε παιδιού, εκπληρώνοντας το αίτημα για ένα δίκαιο σχολείο που παρέχει ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Τέλος, το σχολείο οφείλει να ενσχύψει οργανωμένα και συστηματικά, με σεβασμό, διαρκή δέσμευση και υπευθυνότητα σε κάθε ιδιαιτερότητα κάθε παιδιού, προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις σύγχρονες προκλήσεις ενός σύνθετου ψυχοκοινωνικού περιβάλλοντος.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Boyce, W. (1985). Social support, family relations and children. In S. Cohen & S. Syme (EDS), *Social Support and Health* (pp. 151-157). Orlando FL: Academic Press.
- Καρολίδου, Σ. (2015). Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων και οι δράσεις για το Κοινωνικό Σχολείο. *Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου: Η εικόνα του «άλλου» στην εποχή μας και τον τόπο μας. Ψυχοκοινωνικές και ποιμαντικές προσεγγίσεις. Σύγχρονες μορφές βίας*. 7-8 Μαΐου 2015, σσ. 273-285, Χαρίσης, Α., & Τζουμέρκας, Π. (επιμ.). Κατερίνη.
- Κολιάδης, Ε. (2005). *Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη. Σύγχρονες ψυχολογικές θεωρίες μάθησης*. Κοινωνικογνωστικές θεωρίες (Β' τόμος). 4^η έκδοση. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Λαμπροπούλου, Β., Παντελιάδου, Σ. & Μαρκάκης, Ε. (2005). Χαρτογράφηση-Αναλυτικά Προγράμματα Ειδικής Αγωγής: άργησαν μια μέρα... *Επιστημονική Επετηρίδα Αρέθας*, (3) σσ. 243-262. Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πάτρα. Ανακτήθηκε 20/8/2019 από <http://www.elemedu.upatras.gr/index.php/%CF%84%CE%BC%CE%AE%CE%BC%CE%B1/%CE%B1%CF%81%CE%AD%CE%B8%CE%B1%CF%82/197-2005>
- Nelson, D.L. & Quick, J.K. (1991). Social support and newcomer adjustment in organizations: Attachment theory at work? *Journal of Organizational Behavior*, 12, (6), pp. 543-554.
- Παπαβασιλείου, Χ. (2008). *Από τον επιθεωρητή στο σχολικό σύμβουλο. Ιστορικο-κοινωνική αναδρομή και η σημερινή πραγματικότητα*. Διδακτορική διατριβή. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού. Ανακτήθηκε 16/8/2019 από: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/24575#page/154/mode/2up>
- Παπαδάκης, Ν. (2003). *Εκπαιδευτική Πολιτική. Η εκπαιδευτική πολιτική ως κοινωνική πολιτική* (;). 2^η έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

- Σιγανού, Α. & Νικολάου, Ν. (2017). «Σύμβουλος-Καθηγητής»: Καλή πρακτική για τη βελτίωση του σχολικού κλίματος. Ενδοσχολική και διασχολική δικτύωση. *Πρακτικά 4ου Επιστημονικού Συνεδρίου της ΠΕΣΣ: «Το σχολείο ως οργανισμός και κοινότητα μάθησης»*. 8-10 Δεκεμβρίου 2017. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα.
- Σιμουλίδου, Ε. (2015). Η πολύ-επίπεδη λειτουργία ενός συμβουλευτικού φορέα στη σχολική κοινότητα. Η εμπειρία του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης. *Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου: Η εικόνα του «άλλου» στην εποχή μας και τον τόπο μας. Ψυχοκοινωνικές και ποιμαντικές προσεγγίσεις. Σύγχρονες μορφές βίας*. 7-8 Μαΐου 2015, σσ. 286-295, Χαρίσης, Α., & Τζουμέρκας, Π. (επιμ.). Κατερίνη.
- Χατζηγεωργίου, Γ. (1999). *Γνώθι το Curriculum. Γενικά και ειδικά θέματα αναλυτικών προγραμμάτων και διδακτικής*. Αθήνα: Ατραπός.

Πηγές

Αναθεωρημένο Σύνταγμα 1975, αρ. φύλλου 111

Αναθεωρημένο Σύνταγμα 1986, αρ. φύλλου 23

Αναθεωρημένο Σύνταγμα 2001, αρ. φύλλου 85

Αναθεωρημένο Σύνταγμα 2008, αρ. φύλλου 120

Ν. 1304/1982 «Για την επιστημονική-παιδαγωγική καθοδήγηση και τη διοίκηση στη Γενική και τη Μέση Τεχνική-Επαγγελματική Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις»

Ν. 1984/1990 «Για την Ακαδημία Αθηνών και άλλες εκπαιδευτικές διατάξεις»

Υ.Α. 2315/2012 «Καθορισμός των οργάνων, των κριτηρίων και της διαδικασίας επιλογής και τοποθέτησης των Υπευθύνων Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων (Σ.Σ.Ν.) καθώς και των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων τους»

Ν. 2817/2000 «Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις»

Υ.Α. 1340/2002 «Καθορισμός των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προϊσταμένων των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των διευθυντών και υποδιευθυντών των σχολικών μονάδων και ΣΕΚ και των συλλόγων των διδασκόντων»

Ν. 3194/2003 «Ρύθμιση εκπαιδευτικών θεμάτων και άλλες διατάξεις»

Ν. 3699/2008 «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»

Ν. 4115/2013 «Οργάνωση και λειτουργία Ιδρύματος Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης και Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και άλλες διατάξεις»

Υ.Α. 315/2014 «Νόμιμη σύσταση των ΕΔΕΑΥ και καθορισμός των ιδιαίτερων καθηκόντων των μελών και συντονιστών αυτών»

Ν. 4547/2018 «Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»

Υ.Α. 5614/2018 «Ενιαίος Κανονισμός λειτουργίας των Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.) και ειδικότερα καθήκοντα και αρμοδιότητες του προσωπικού τους»

Υ.Α. 4299/2018 «Ενιαίος Κανονισμός Λειτουργίας των Περιφερειακών Κέντρων Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.) και ειδικότερα καθήκοντα και αρμοδιότητες των Συντονιστών Εκπαιδευτικού Έργου»

Ν. 4559/2018 «Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, *Ιόνιο Πανεπιστήμιο* και άλλες διατάξεις»

Υ.Α. 5343/2018 «Οργάνωση και Λειτουργία του θεσμού του «Συμβούλου Καθηγητή» στο πλαίσιο του Προγράμματος «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.» – Υποστήριξη Σχολικών Μονάδων ΕΠΑ.Λ. για το σχολικό Έτος 2018-2019»

Υπόμνημα

Ν.: Νόμος

Υ.Α.: Υπουργική Απόφαση

Σ.Σ.Ν.: Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων

Κ.Δ.Α.Υ.: Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης

ΚΕ.Δ.Δ.Υ.: Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης

Ε.Α.Ε.: Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

Κ.Ε.Σ.Υ.: Κέντρο Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης

Ε.Δ.Ε.Α.Υ.: Επιτροπή Διαγνωστικής/Διεπιστημονικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Ν. 4547/2018, Ν.3699/2008)

Ε.Π.Ε.: Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης

Σ.Ε.Ε.: Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου

ΕΠΑ.Λ.: Επαγγελματικά Λύκεια

Μ.Ν.Α.Ε.: Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.